

28.11.2014

Dnro 551/331/14

Viite

Valtionvarainministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laiksi / VM033:00/2014

ASIA

Valtakunnanvoudinviraston lausunto

Lausunto

Valtakunnanvoudinvirasto katsoo, että luonnokseen liittyy ulosoton täytäntöönpanon ja tiedonsaannin kannalta edelleen niitä ongelmia ja epäselvyyksiä, joita Valtakunnanvoudinviraston 22.8.2014 antamassa lausunnossa tuotiin esiin. Lausuntopyynnössä todetaan, että VM:n työryhmämuistioon kesällä 2014 annetut lausunnot on huomioitu esityksen valmistelussa siinä laajuudessa kuin se on ollut mahdollista. Koska Valtakunnanvoudinviraston käsityksen mukaan viranomaisten tiedonsaanti ei tule mallissa turvatuksi ja hallintarekisteröinnin sallimisella on muitakin täytäntöönpanon kannalta oleellisia vaikutuksia, uudistaa Valtakunnanvoudinvirasto soveltuvien osin asiassa 22.8.2014 antamansa lausuman. Lisäksi Valtakunnanvoudinvirasto lausuu vielä seuraavaa:

Osakeomistuksen julkisuus täytäntöönpanon näkökulmasta

Nykyisin ulosotto saa yhdellä arvopaperikeskukselle tehtävällä tiedustelulla ajantasaiset tiedot ulosottovelallisen osakeomistuksista lähes reaaliaikaisesti. Hallintarekisteröinnin sallimisen ongelmia on tältä osin tuotu esiin 22.8.2014 annetussa lausunnossa. Luonnoksessa on esitetty uutena mallina ”yksilöllisesti eroteltu arvo-osuustili”. Luonnoksessa esitetyn perusteella Valtakunnanvoudinviraston käsitys on, että uudesta mallista huolimatta ulosottovelallinen voi kätkeä osakeomistuksensa sellaiselle ulkomaisen arvopaperinsäilyttäjän ylläpitämälle tilille, jota vaatimus yksilöllisesti asiakaserotellusta arvo-osuustilistä ei koske. Luonnoksessa esitetyn perusteella vaatimus yksilöllisesti asiakaserotellusta arvo-osuustilistä ilmoitusvelvollisuuksineen koskisi Suomen arvopaperikeskusta, osakkeiden suomalaista säilyttäjää sekä ulkomaista säilyttäjää, joka on suomalaisen säilyttäjän sopimusosapuoli. Epäselväksi jää, miten ulkomaalaisen säilyttäjän osalta edellä mainittujen vaatimusten toteutumisen varmistetaan. Edelleen vaikuttaisi siltä, että halutessaan ulosoton velallinen voisi häivyttää omistuksensa julkisuuden hallintarekisteröidyn säilytysketjun taakse.

Suoran omistuksen mallin poistamisen vaikutukset täytäntöönpanoon

Tiedonsaantiin liittyvien ongelmien lisäksi hallintarekisteröinnin sallimisella on vaikutuksia myös varsinaisten täytäntöönpanotoimien suorittamisen kannalta. Nykyisin suomalaisen sijoittajan suomalaista yritystä koskevat arvo-osuudet ovat suomalaisella arvo-osuustilillä, jolla olevia osakkeita ei saa hallintarekisteröidä. Ulosmittaessa velallisen omaisuutta lähettää ulosottomies arvopaperikeskukselle (Euroclear Finland Oy) ilmoituksen ulosmittauksesta sekä osakkeita koskevan luovutuskiellon. Kyse on ulosmittauksen varmistustoimista. Rekisteri-ilmoitusten tekemisestä säädetään ulosottokaaren 4 luvun 33 §:ssä. Ulosmittauksen saatua lainvoiman, pyytää ulosottomies arvopaperikeskukselta / tilinhaltijalta osakkeiden realisointia. Kauppahinta tilitetään ulosottomiehelle, joka tilittää sen edelleen ulosottovelkojille.

Ulosoton toimivalta on Suomessa eikä se ulotu maan rajojen ulkopuolelle. Suomalainen ulosottomies voi toki ulosmitata velallisen ulkomaillakin sijaitsevan omaisuuden, mutta pakkokeinoja ulosmittauksen loppuun saattamiseen ei ulkomailla olevan omaisuuden osalta ole. Nyt esitetyssä mallissa suomalainen sijoittaja voisi valita omistamilleen suomalaisen yhtiön osakkeille ulkomaisen säilyttäjän. Jos ulosottomies luonnoksessa esitetystä mallista huolimatta saisi jotenkin selvitettyä ulosottovelallisen ulkomaisella säilyttäjällä ja mahdollisesti hallintarekisteröidyllä tilillä olevat osakeomistukset, ei ulosottomiehellä olisi kuitenkaan mahdollisuutta ulosmittauksen loppuun saattamiseen eli osakkeiden realisointiin. Hallintarekisteröinnin sallimisella mahdollistettaisiin helppo ja laillinen keino suomalaisen omistuksen siirtämiselle ulosottomiehen ulottumattomiin. Ongelmia aiheutuisi myös ulosmittausmerkinnän tekemisen osalta. Koska hallintarekisteröity tili on säilyttäjän / tilinhaltijan eikä ulosottovelallisen nimissä, on epäselvää miten merkintä ulosmittauksesta voidaan tilin osalta tehdä.

Lopuksi

Valtakunnanvoudinvirasto toteaa, että hallintarekisteröinnin käytön laajentaminen ja moniportaisen säilytysmallin käyttöönotto heikentää viranomaisen tiedonsaantioikeuksia ja omistuksen läpinäkyvyyttä. Luonnoksessa esitetty malli yksilöllisesti asiakaserotellusta tilistä ei poista tätä ongelmaa. Hallintarekisteröinnin salliminen näyttäisi antavan velkojen maksun välttelyyn pyrkiville velallisille uuden laillisen keinon omistuksensa piilottamiseen sekä sen saattamiseen ulosottomiehen ulottumattomiin. Tätä ei voida pitää oikeusturvan ja oikeussuojan toteutumisen kannalta hyväksyttävänä. Varsinkin kun asiassa on vähintäänkin epäselvää se, edellyttääkö Euroopan unionin arvopaperikeskusasetus hallintarekisteröinnin sallimista.

Hallintovouti

Tommi Talvitie